

Økt jordbruksinntekt for gjennomsnittsbonden i Nord-Norge i 2022.

Gjennomsnittsbonden i Nord-Norge fikk 10 prosent mer i jordbruksinntekt i 2022 enn året før. Gjennomsnittlig inntekt var kr 446 500 per årsverk

NIBIO utarbeider årlig Driftsgranskinger i jord- og skogbruk. Dette er en statistikk basert på regnskap og opplysninger fra tilfeldig utvalgte gårdsbruk fra hele landet. Totalt omfatter undersøkelsen 908 bruk i 2022. Denne meldingen omtaler resultatene fra 100 bruk i Nord-Norge, fordelt med 55 fra Nordland, 33 fra Troms og 12 fra Finnmark.

Hovedtendenser

- Økt lønnsomhet og bedret totaløkonomi
- Økte produksjonsinntekter og moderat kostnadsøkning
- Prisøkning på viktige produkter

De viktigste resultatmålene er nærmere forklart bakerst i denne meldingen. Som en forenkling brukes **jordbruksinntekt** for resultatmålet **vederlag til alt arbeid og egenkapital**.

Tabell 1 viser 22 prosent økning av driftsoverskudd, 10 prosent høyere jordbruksinntekt per årsverk og 9 prosent høyere nettoinntekt for brukerfamilien enn året før. Andelen gjeld var den samme som året før.

Gjennomsnittsbonden i Nord-Norge hadde kr 84 600 høyere driftsoverskudd enn landsgjennomsnittet, mens jordbruksinntekt per årsverk var kr 48 300 lavere enn landsgjennomsnittet. Hovedårsaken til dette er at arbeidsforbruket på gårder i Nord-Norge totalt sett er høyere enn for landsgjennomsnittet.

Jordbrukets andel av gårdbrukerfamiliens samlede inntekt var 63 prosent i 2022, 6 prosentpoeng høyere enn året før. Samme beregning inkludert skogbruk og tilleggsnæring viser at gårdens andel av samlet inntekt var 69 prosent i gjennomsnitt, 7 prosentpoeng høyere enn året før.

Gjeldsandelen var 55 prosent i Nord-Norge sammenlignet med 45 prosent for landsgjennomsnittet. Det vil si at bønder i Nord-Norge har finansiert en større andel av eiendelene på gården med lån enn landsgjennomsnittet. Gjeldsandelen uendret fra 2021 til 2022 for bønder i Nord-Norge, og redusert med 1 prosentpoeng for landsgjennomsnittet.

Tabell 1. Gjennomsnitt for alle driftsgranskingsbruk i Nord Norge.

	2022	Endring fra 2021	% endring
Driftsoverskudd jordbruket, kr	807 700	+ 143 700	22
Jordbruksinntekt per årsverk, kr	446 500	+ 41 100	10
Gjeldsandel, prosent	55	0	

Driftsformer

De viktigste driftsformene (produksjonene) i landsdelen er representert med 60 deltakerbruk med driftsformen kumelk, 18 med driftsformen sau og 9 bruk med driftsformen geitemelk. I tillegg deltok 13 bruk med andre driftsformer, og kombinasjoner av driftsformer, hvor det er for få deltakerbruk til å kunne presentere gjennomsnittstall. De tre viktigste driftsformene hadde ulik størrelse, timeforbruk og økonomisk resultat.

Tabell 2. Driftsformer i Nord Norge, 2022

	Kumelk		Sau		Geitemelk	
		% endring		% endring		% endring
Antall deltakerbruk	60		18		9	
Antall årskyr	29,8	+ 1				
Antall vinterfôra sau			171	0		
Antall årsgeiter					143	+ 10
Jordbruksareal, dekar	572	+ 3	339	0	243	+ 23
Timeforbruk jordbruk	4 207	+ 5	2 583	+ 7	3 299	+ 20
Driftsoverskudd, kr	1 001 200	+ 24	358 600	+ 16	523 600	+ 8
Jordbruksinntekt per årsv., kr	472 800	+ 15	276 400	- 2	396 300	- 5
Gjeldsandel, i prosent	58		34		61	

Driftsformen kumelk med bedret økonomisk resultat.

Driftsformen kumelk er den klart største og viktigste jordbruksproduksjonen i Nord-Norge. For disse brukene viser driftsgranskningene økt lønnsomhet i 2022. Målt som jordbruksinntekt per årsverk var økningen på kr 60 300 til kr 472 800. Dette er en økning på 15 prosent. Driftsoverskuddet økte med kr 192 900 fra 2021 til kr 1 001 200 i 2022. Også i 2021 økte lønnsomheten for denne produksjonen. I 2022 er økte priser på levert melk og kjøtt en av årsakene til økte produksjonsinntekter. Melkeprisen, uten tilskudd, økte med 48 øre per liter. Det var i tillegg en betydelig økning av solgt kjøtt, fra 6 600 kg i 2021 til 7 700 kg i 2022.

Økning i produksjonstilskudd er også en viktig årsak til at produksjonsinntekten samlet sett økte med 14 prosent. Sum kostnader hadde en økning på 10 prosent, så det vil si at lønnsomheten i melkeproduksjonen økte fra 2021 til 2022. Jordbrukets andel av familiens samlede inntekter økte med 6 prosentpoeng til 69 prosent. Gjeldsandelen for brukene med driftsformen kumelk ble redusert med 1 prosentpoeng til 58 prosent.

Lavere lønnsomhet for bruk med driftsformen sau.

Driftsoverskudd for driftsformen sau, vist i tabell 2, økte i 2022, men jordbruksinntekt per årsverk ble kr 276 400, ned kr 5 600, eller 2 prosent fra forrige år. Nedgangen skyldes i hovedsak økt arbeidsforbruk. Sum produksjonsinntekter økte noe mer enn sum kostnader, og dette gjorde at driftsoverskuddet økte med kr 49 900 eller 16 prosent til kr 358 600.

Sauekjøttproduksjonen har de siste årene slitt med overproduksjon og dermed lave priser på sau- og lammekjøtt. Dette har også ført til lave verdier på buskap i balansen. Men i 2021 og 2022 økte prisene og balanseverdien av dyrene. Pris på lammekjøtt, uten pristilskudd, økte med kr 8,00 per kg til kr 58,68 i 2022. Antall sau var det samme i 2021 og 2022, men prisøkningen gjorde at samlet produksjonsinntekt økte med kr 120 500 (+ 10 %) til kr 1 269 000.

Med en forholdsvis lav gjeldsandel på 34 prosent, og et privat forbruk som er godt tilpasset inntekten, er sauebrukene økonomisk solide.

Med bare 18 driftsgranskingsbruk med sau fra Nord-Norge er gjennomsnittresultatene sårbare for spesielle forhold på enkeltbruk og utskifting av deltakerbruk. Tallene for sauebruk

fra hele landet, til sammen 120 bruk, viser økonomisk framgang siste år. Driftsoverskuddet ble kr 285 700, og jordbruksinntekt per årsverk kr 262 000, en økning på 7 prosent, for landsgjennomsnittet.

For de nordnorske sauebrukene var jordbrukets andel av familiens samlede inntekt 41 prosent, 3 prosentpoeng høyere enn året før. Saueholdet i landsdelen drives med ganske forskjellig intensitet fra gård til gård. På en del mindre bruk har saueholdet mer karakter av livsstil, og som tilleggsnæring til lønnet arbeid. På andre bruk er saueholdet hovedinntektskilde for familien. Dette vises ved at det er stor variasjon i økonomisk resultat fra bruk til bruk. Rovdyrbelastningen, som varierer fra område til område, medvirker også til variasjon i resultatet.

Utskifting av deltakerbruk med driftsformen geitemelk gjør beregningen av økonomisk resultat usikker.

Få bruk med driftsformen geitemelk, kombinert med utskifting av noen bruk fra 2021 til 2022, gjør direkte sammenligning mellom årene vanskelig. Tabell 2 viser at driftsoverskuddet i 2022 var kr 523 600. Dette er kr 40 700 (8 prosent) økning fra 2021. Arbeidsforbruket økte fra 1,5 til 1,8 årsverk det siste året. Dette medvirket til en nedgang i jordbruksinntekt per årsverk på kr 19 100, dvs. 5 prosent. Nedgangen i jordbruksinntekt skyldes for en stor del utskifting av deltakerbruk. Dette illustreres med at en sammenligning av de 7 brukene som deltok både i 2021 og 2022, viser en økning på henholdsvis 22 prosent for driftsoverskudd og 16 prosent for jordbruksinntekt per årsverk.

Gjeldsandelen på gårdsbrukene med geit var 61 prosent, 1 prosentpoeng lavere enn i 2021.

Tallene for geitebruk fra hele landet har i hovedsak samme utvikling som de nordnorske, med en liten økning i driftsoverskudd og jordbruksinntekt tilnærmet uendret fra 2021 til 2022.

Jordbruksfradrag

En del av inntektene i jordbruksoppgjøret blir gitt som direkte fradrag på skattemeldingen i form av et særskilt jordbruksfradrag. Maksimalt jordbruksfradrag var i 2022 kr 195 000. Om en tar hensyn til inntektsvirkningen av jordbruksfradraget, blir den skattekorrigerede jordbruksinntekten i 2022 479 400 kroner i gjennomsnitt per årsverk i Nord-Norge. Inntektsvirkningen inngår ikke i resultatmålene, men utgjorde en positiv skatteeffekt på 32 900 kroner per årsverk.

Nettoinvestering og leasing

Gjennomsnittlig nettoinvestering (som er brutto investering fratrukket avskrivning, investeringstilskudd og frasalg) for de nordnorske gårdsbrukene var i 2022 kr 178 500. Dette er en økning på kr 23 200 fra 2021. Driftsbygging utgjør 41 prosent av investeringene i 2022.

Gjennomsnittlig nettoinvestering for hele landet var kr 227 300. Det er kr 90 900 mer enn i 2021.

Nettoinvestering viser imidlertid ikke «investeringer» som gjøres via leasing. Leasing i landbruket har økt kraftig de senere årene. Det er særlig populært å lease maskiner og redskap. I regnskapet kommer leasing som kostnad på næringen direkte og verdien av leaset driftsmiddel vises ikke i balansen. Ved tradisjonelt kjøp av driftsmiddel kommer verdien i balansen, og den årlige verdireduksjonen (avskrivning) kommer som kostnad. Hvis investeringen er finansiert med lån, kommer dette med som gjeld, mens renteutgiftene kommer med i beregningen av jordbruksinntekt og nettoinntekt.

Bønder i Nord-Norge har flere år hatt større kostnader til leasing enn bønder i andre deler av landet. I 2022 var gjennomsnittskostnaden for leasing av maskiner i Nord Norge kr 150 600, kr 21 600 (17 prosent) mer enn året før. For landsgjennomsnittet var kostnaden til leasing av maskiner kr 78 800, kr 10 700 mer enn året før.

Nettoinntekten til gårdbrukerfamilien i Nord-Norge er kr 287 500 lavere enn landsgjennomsnittet. Dette skyldes i hovedsak at bønder i Nord-Norge hadde kr 267 800 mindre i inntekt fra lønnet arbeid utenom gården enn landsgjennomsnittet. Lønnsinntektene var tilnærmet uendret i Nord-Norge, mens de økte med 3 prosent for landsgjennomsnittet.

Som mål på økonomisk resultat i jordbruket og totaløkonomi brukes fire resultatmål:

Driftsoverskudd er produksjonsinntekter minus kostnader. Det er den godtgjørelsen familien har for eget arbeid og for egen og lånt kapital i næringen.

Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk forteller hva jordbruket gir i vederlag til eget og leid arbeid, og til avkastning på egenkapital i gårdsdrifta. Rentekostnad på lånt kapital i jordbruksnæringen er da trukket fra. Et årsverk er 1 845 timer. Dette resultatmålet er sentralt under jordbruksforhandlingene mellom staten og bøndenes organisasjoner. I denne meldingen omtales dette resultatmålet som **jordbruksinntekt per årsverk**.

I tillegg presenteres tall for gårdbrukerfamiliens **nettoinntekt**. Dette er familiens (bruker, ektefelle/samboer og barn under 17 år) samlede inntekter fra jordbruk, annen næringsvirksomhet, lønn, pensjoner, renter med mer, fratrukket utgifter til renter og kår.

For å belyse gårdbrukerfamiliens økonomiske soliditet brukes **gjeldsandelen** som mål. Den viser hvor stor prosentandel av gårdbrukerfamiliens samlede eiendeler som er finansiert med lånt kapital.

Nærmere opplysninger på ligger på nibio.no

Kontaktpersoner i NIBIO

Siv Karin Paulsen Rye

NIBIO Trondheim

Telefon: 99 57 02 77

E-post: siv-karin-paulsen.rye@nibio.no